

TRENDANALYSE VEILIGHEIDSMATREGELEN KVO-GEBIEDEN

INLEIDING

Sinds 2004 heeft het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) een grote vlucht genomen. Het KVO is een populaire werkwijze geworden waarmee lokale ondernemersverenigingen, gemeenten en veiligheidsprofessionals (zoals politie, brandweer en de regionale platforms criminaliteitsbeheersing) structurele samenwerking op het gebied van veiligheid organiseren. Een KVO-certificaat is zo'n twee jaar geldig. Vaak zijn dan de grootste knelpunten in kaart gebracht en hebben de samenwerkende partijen integrale veiligheidsmaatregelen uitgevoerd. Om de structuur van het samenwerkingsverband te laten voortbestaan, kan een nieuw KVO-certificaat worden aangevraagd.

Het CCV beschikt over informatie van KVO-gebieden die in 2007 en 2008 hercertificering hebben aangevraagd. Daarmee heeft het CCV inzicht in de veiligheidskwesties waarmee de publiek-private samenwerkingsverbanden op bedrijventerreinen en in winkelcentra zich bezighouden.

Het CCV heeft in het najaar van 2008 een trendanalyse uitgevoerd naar veiligheidsmaatregelen van KVO-gebieden die in 2007 en 2008 hercertificering hebben aangevraagd. De trendanalyse verkent ontwikkelingen in de veiligheidsinitiatieven die in KVO-gebieden worden genomen en inventariseert populaire en kansrijke aanpakken.

ACHTERGROND

KVO-gecertificeerde samenwerkingsverbanden kunnen binnen twee jaar een aanvraag tot vernieuwing van hun certificaat indienen. Het CCV biedt een tegemoetkoming in de kosten voor hercertificering, mits de aanvrager een korte vragenlijst invult en een maatregelenmatrix of plan van aanpak bijvoegt, waarin is aangegeven welke veiligheidsinitiatieven in het betreffende gebied worden genomen.

Het CCV beschikt over documentatie van KVO-gebieden die in 2007 en 2008 hercertificering hebben aangevraagd. Op basis van deze gegevens is een trendanalyse uitgevoerd die ontwikkelingen in veiligheidskwesties en -aanpakken in KVO-gebieden in kaart brengt.

In november en december 2008 is onderzocht welke onderwerpen en maatregelen naar voren komen in de maatregelenmatrixen die KVO-gebieden in 2007 en 2008 ten behoeve van hercertificering hebben opgesteld. De trendanalyse maakt duidelijk welke veiligheidsmaatregelen zijn ingezet door KVO-gebieden die al geruime tijd (in ieder geval twee jaar) actief zijn.

Bij de trendanalyse zijn ook de vragenlijsten betrokken die KVO-gebieden in het kader van een financiële tegemoetkoming aan het CCV sturen. Hieruit is informatie af te leiden over onder meer brandveiligheidsbenaderingen en informatiebehoeften van KVO-gebieden.

RESULTATEN VAN DE TRENDANALYSE

De trendanalyse heeft betrekking op 13 KVO-gebieden die in 2007 hercertificering hebben aangevraagd en 21 KVO-gebieden die in 2008 hercertificering hebben aangevraagd. (Drie aanvragen werden te laat ingediend om te kunnen meegenomen in de trendanalyse). In beide jaren was het aantal KVO-winkelcentra dat hercertificering aanvroeg groter dan het aantal hercertificerende KVO-bedrijventerreinen: in 2007 was 60% en in 2008 74% van de aanvragers een winkelgebied.

In de onderzochte KVO-gebieden worden - vooral in winkelgebieden - steeds meer veiligheidsmaatregelen toegepast. Maatregelenmatrixen van winkelgebieden noemden in 2007 gemiddeld zo'n 24 maatregelen en in 2008 gemiddeld 28. Bij de bedrijventerreinen was sprake van gemiddeld ongeveer 18 activiteiten in 2007 en 23 in 2008.

De maatregelen die in de KVO-gebieden worden ingezet kennen een grote diversiteit en variëren van het stimuleren van aangiftebereidheid tot het verbeteren van parkeergelegenheden en het bestrijden van zakkenrollerij. Er zijn activiteiten gericht op de fysieke omgeving (zoals het tegengaan van leegstand en graffiti, en het verbeteren van verlichting en begroeiing) en maatregelen van meer procedurele aard (zoals winkelverboden, huis- of gedragsregels en periodieke schouwen). Een groot deel van de maatregelenmatrixen

besteedt ook aandacht aan het proces van samenwerking dat wordt ondersteund door het KVO (zoals regulier werkgroepoverleg en communicatie richting ondernemers).

Niet alle hercertificerende KVO-gebieden hebben onderzoek (zoals evaluatie van maatregelen, veiligheidsanalyse, of een enquête onder betrokkenen) op de agenda staan. In zowel 2007 als 2008 komt onderzoek in tien gebieden aan bod, wat betekent dat verhoudingsgewijs sprake is van een daling van het aantal samenwerkingsverbanden dat aandacht besteedt aan onderzoek (van 77% in 2007 naar 48% in 2008).

Brandveiligheid is daarentegen een issue voor bijna alle onderzochte KVO-gebieden: 32 van de 34 hercertificerende samenwerkingsverbanden besteden in hun maatregelenmatrix aandacht aan brand. Ook het instellen van een klachtenregeling voor personeel dat geconfronteerd wordt met agressie en geweld en het uitvoeren van een schouw in het gebied worden veel genoemd (door 65% respectievelijk 60% van de onderzochte gebieden).

Een aantal andere opvallende ontwikkelingen die naar voren komen uit de trendanalyse:

- In de veiligheidsplannen uit 2008 wordt voor het eerst overlastdonatie genoemd, een methode voor schadeverhaal bij winkeldiefstal waarover in dat jaar in de media veel positieve berichten verschijnen. Ook het verbod op geprepareerde voorwerpen en tassen is actueel: dat komt alleen naar voren in plannen van aanpak van KVO-winkelgebieden die in 2008 hercertificering hebben aangevraagd.
- Er bestaat aanhoudende aandacht voor cameratoezicht, straatverlichting, fietsbeheer, parkeerbeheer en hangjongeren, zowel in winkelgebieden als op bedrijventerreinen.
- De toepassing van huis- of gedragsregels in winkelgebieden neemt toe. In 2007 kwam deze aanpak in 15% van de onderzochte KVO-winkelgebieden voor en in 2008 in 38%.
- Groenonderhoud en de aanpak van leegstaande panden zijn maatregelen die alleen in de veiligheidsplannen van KVO-bedrijventerreinen worden genoemd, terwijl dat in beginsel ook geschikte aanpakken voor winkelgebieden kunnen zijn. Dat burenalarmsystemen (zoals SMS Alert), het bekendmaken van huis- of gedragsregels en de aanpak van zakkenrollerij alleen in de plannen van aanpak van KVO-winkelgebieden voorkomen, is daarentegen minder verrassend.
- Collectieve maatregelen, zoals huis- en gedragsregels en burenalarmsystemen, worden nog betrekkelijk weinig toegepast. Een uitzondering is de collectieve winkelontzegging: die groeit in populariteit in de KVO-winkelgebieden en wordt blijkens de veiligheidsplannen in 2008 door ruim de helft van de hercertificerende KVO-gebieden gebruikt.

OVERIGE ONDERZOEKSRESULTATEN

Zoals hierboven al werd aangegeven, komt brandveiligheid naar voren in de veiligheidsplannen van bijna alle onderzochte KVO-gebieden. De vragenlijsten die aanvragers van hercertificering aan het CCV sturen, bieden meer informatie over manier waarop KVO-gebieden het onderwerp brand benaderen.

Zo geeft in 2008 een minderheid van de onderzochte KVO-gebieden aan behoefte te hebben aan meer informatie over het thema. In 2007 was dit nog een meerderheid. De informatiebehoefte betreft in 2008 onder andere toelichting op de nieuwe structuren in vergunningverlening en handhaving.

Uit de vraag naar de wijze waarop binnen het KVO-samenwerkingsverband aandacht wordt besteed aan het onderwerp brand, komen grofweg drie strategieën naar voren:

- Deelname van de brandweer aan de KVO-werkgroep, stuurgroep en/of werkoverleggen.
- Opname van het onderwerp brand in een veiligheidsplan.
- Informatieverstrekking over brandpreventie aan betrokken ondernemers.

Het informeren van ondernemers was de populairste maatregel in 2008, terwijl door respondenten in 2007 het opnemen van het thema brand in actieplannen het vaakst werd genoemd.

In veel mindere mate komen uit de vragenlijsten andere brandveiligheidsmaatregelen naar voren, zoals het regelen van sleutelkluisjes voor de brandweer, het opstellen en publiceren van een checklist voor ondernemers en het uitvoeren van een periodieke schouw.

KVO-gebieden bewaken de duurzaamheid van de samenwerking op grofweg drie manieren:

- Regulier overleg van een KVO-werkgroep (of een stuurgroep, bestuur of platform dat zich toelegt op KVO).
- Uitvoering van een activiteitenprogramma (zoals een maatregelenmatrix of plan van aanpak).
- Procedurele maatregelen, zoals bewaking vanuit de gemeente, extern ingehuurde procesbewaking of een door de betrokken partijen ondertekend convenant.

Het voeren van regulier overleg is veruit de meest gebruikte methode om de continuïteit van de samenwerking te borgen. Zowel in 2007 als 2008 noemt een meerderheid van de respondenten die overlegstructuur als manier waarop samenwerking wordt bestendigd.

Het CCV kende in 2007 en 2008 een subsidie van 950 euro toe aan KVO-gebieden die hercertificering aanvragen. De meeste samenwerkingsverbanden besteden deze bijdrage aan een of meerdere van onderstaande activiteiten:

- De uitvoering van het activiteitenprogramma (zoals het uitvoeren van maatregelen die zijn genoemd in de bij de vragenlijst aangehechte maatregelenmatrix).
- Kosten van hercertificering door Kiwa.
- Communicatieactiviteiten (zoals folders om KVO bekend te maken in de gemeente, deurstickers voor deelnemende bedrijven, borden op het KVO-terrein, het onderhouden van een website, etc.).
- Scholing van betrokken ondernemers.

De bekostiging van hercertificering was in 2008 populairder dan in 2007, toen respondenten vooral verwezen naar de bekostiging van communicatieactiviteiten.

Over de rol van het CCV bij het KVO zijn de respondenten die de twee vragen hierover invulden positief. Het CCV wordt gezien als:

- Een positieve stimulans tot (blijven) samenwerken.
- Een partij die inhoudelijke ondersteuning biedt.
- Een partij die financiële ondersteuning biedt (door de financiële bijdrage die wordt geboden bij hercertificering).
- Een verspreider van best practices.

Vooraf in 2008 werd het CCV geroemd vanwege de geboden inhoudelijke ondersteuning: 76% van de onderzochte KVO-gebieden associeerden de meerwaarde van het CCV met deze inhoudelijke ondersteuning (tegen 30% in 2007).

SAMENVATTING

De documentatie waarover het CCV beschikt als gevolg van hercertificeringsaanvragen van KVO-samenwerkingsverbanden biedt informatie over de maatregelen die in de gebieden worden ingezet en, daarmee, over de veiligheidsproblemen die de achtergrond vormen van de structurele samenwerking.

Samenvattend kan worden gesteld dat in KVO-gebieden een groot aantal veiligheidsmaatregelen wordt ingezet, waarbij fysieke en sociale maatregelen worden gecombineerd en aandacht wordt besteed aan de procesmatige kant van de structurele publiek-private samenwerking.

De veiligheidsinitiatieven die het meeste worden genoemd hebben te maken met brandveiligheid, klachtenregistratie en periodieke schouw.

Overlastdonatie en winkelverboden kunnen zich in toenemende populariteit verheugen, terwijl de belangstelling voor veiligheidsmaatregelen die al langere tijd worden toegepast (zoals cameratoezicht, fietsbeheer en straatverlichting) tamelijk stabiel blijft.

Er wordt in de onderzochte KVO-gebieden betrekkelijk weinig geïnvesteerd in collectieve maatregelen (zoals burenbelsystemen en SMS Alert) en groenonderhoud.

Volgens de onderzochte KVO-samenwerkingsverbanden is aandacht voor het onderwerp brand geborgd door bijvoorbeeld deelname van de brandweer aan de KVO-overlegstructuur, door het onderwerp brand op te

nemen in de activiteiten die binnen het samenwerkingsverband worden ondernomen en door betrokken ondernemers te informeren over brandpreventie.

De behoefte bij de onderzochte KVO-gebieden aan informatie over het thema brandveiligheid is in 2008 gedaald ten opzichte van 2007. Onduidelijk is op welke manier respondenten die aangeven wél behoefte te hebben aan aanvullende informatie geholpen kunnen worden.

In de onderzochte KVO-gebieden wordt de continuïteit van de samenwerking gesteund door een combinatie van overleg, uitvoering van concrete activiteiten en procedurele afspraken (zoals procesbewaking door een externe partij). De financiële bijdrage die het CCV hercertificerende gebieden toekent, wordt vooral besteed aan de uitvoering van bestaande plannen, de bekostiging van de hercertificering bij Kiwa en communicatieactiviteiten.

De meerwaarde van het CCV zien de respondenten vooral in termen van een positieve stimulans tot samenwerking rond een KVO en van een inhoudelijke en financiële ondersteuning bij het continueren van de samenwerking.

DE RESULTATEN VAN DEZE TRENDANALYSE IN RELATIE TOT ANDERE ONDERZOEKEN

Volgens de éénmeting van KVO-gebieden die het Hbd in februari 2008 uitvoerde, bestaat de top 6 van problemen die spelen op KVO-locaties uit: inbraak, diefstal, gevoelens van bedreiging en onveiligheid, overlast van groepen jongeren, graffiti en vernieling, en zwerfvuil. Hoewel deze onderwerpen niet altijd expliciet in de onderzochte veiligheidsplannen worden genoemd, kan uit de trendanalyse wel worden afgeleid dat deze veiligheidskwesties door de nodige hercertificerende KVO-gebieden worden aangepakt. Zo worden het verbeteren van aangiftebereidheid, de preventie van graffiti en de aanpak van hangjongeren regelmatig genoemd.

Uit de KVO-monitor uit het voorjaar van 2008 komt naar voren dat KVO niet alleen heeft geleid tot samenwerking op veiligheid, maar ook op terreinen zoals collectieve afvalinzameling, gezamenlijk beheer en schoonmaak, en onderhoud van groenvoorzieningen. Deze onderwerpen komen ook terug in de onderzochte maatregelenmatrixen, waarin diverse initiatieven worden beschreven op het gebied van bijvoorbeeld fietsbeheer, parkeerbeheer, bewegwijzering en groenonderhoud.